

MPO, a.s.:

jak Milan Urban s uhelnými společnostmi napsal svoji energetickou koncepci

Návrh obnovit bourání severočeských obcí kvůli uhelným dolům se neocitl v energetické koncepci ministra průmyslu a obchodu náhodou. Několikaměsíční snaha Hnutí DUHA osvětlit vznik této koncepce ukazuje, že úředníci ministerstva neměli všechny návrhy, které obsahuje, tak úplně ze své hlavy. Dokument vznikl v těsné spolupráci především s uhelnými společnostmi, které jsou na tomto návrhu bezprostředně komerčně zainteresované. Práce MPO během jara 2003, kdy politika vznikala, vypadá jako příklad z učebnice konfliktu zájmů. Přitom doposud nevíme všechno. Ministerstvo totiž klíčové dokumenty v rozporu se zákonem utajuje. Tento informační list shrnuje hlavní doklady o spolupráci MPO s těžebním průmyslem.

Energetická koncepce

Energetická koncepce začala vznikat koncem roku 2002. Milan Urban představil první návrh na tiskové konferenci začátkem června 2003. Po krátkém veřejném připomínkování během dvanácti červnových dnů byl text mírně

upraven a publikován v září. Tento dokument se podrobil zákonem vyžadovanému posuzování vlivů na životní prostředí včetně rozsáhlejšího veřejného připomínkování.

V prosinci 2003 potom ministerstvo předložilo vládě definitivní návrh energetické koncepce. Navrhuje v něm:

- zrušit limity těžby, které chrání severočeské obce před postupem uhelných dolů;
- postavit dva další atomové reaktory;
- pokračovat ve vysokých exhalacích oxidu uhličitého, hlavní příčiny globálních změn podnebí, které pocházejí hlavně z uhelných elektráren.

MPO psalo koncepci s uhelnými společnostmi

MPO energetickou koncepci doslova psalo společně s uhelnými společnostmi. Rozhodující roli při tom hrál Zaměstnavatelský svaz důlního a naftového průmyslu (ZSDNP), který sdružuje především české uhelné doly (Mostecká uhelná společnost, Severočeské

doly, OKD, Sokolovská uhelná) a několik menších firem.

Už v prosinci 2002 ministerstvo zorganizovalo uzavřenou schůzku státních úřadů, jejich konzultantů a zástupců těžebních a energetických společností (ZSDNP, ČEZ, Svaz průmyslu a dopravy aj.) [1]. Účastníci podle zápisu, který se Hnutí DUHA shodou okolností dostal do rukou, diskutovali o prioritách energetické politiky. Přitom s ekologickými organizacemi, odbory, obcemi nebo veřejností se MPO začalo bavit až po dokončení návrhu, o půl roku později.

Spolupráce se ZSDNP tady ale neskončila. Co následovalo, docela barvitě popisuje zpráva o činnosti zaměstnavatelského svazu z června 2003:

"Již v říjnu a listopadu [2002] proběhlo několik společných jednání k aktualizaci EP [energetické politiky] na úrovni expertů s příslušnými pracovníky MPO, na kterých byly dohodnuty podmínky vzájemné spolupráce na nové energetické koncepci státu. Pracovní schůzky na MPO k nové energetické koncepci byly zahájeny v lednu a pokračovaly v březnu a dubnu 2003 ... Týmu ZS[DNP] jsou průběžně poskytovány dílčí výstupy energetické koncepce připravované zpracovateli a pracovní skupina je podle naléhavosti svolávána ke konzultacím. Pro vytvoření co nejlepších podmínek jsou na pracovní schůzky zváni jak přímí zpracovatelé nové koncepce, tak odpovědní pracovníci MPO." [2]

Třeba 27. března se Jan Pouček, ředitel odboru energetické politiky MPO, osobně v kanceláři ZSDNP zúčastnil jednání pracovní skupiny svazu [3]. Se zástupci uhelných společností zde projednal materiál Druhá etapa návrhu aktualizace energetické politiky (koncepce) – dlouhodobé scénáře vývoje energetiky.

Tři týdny před zveřejněním koncepce Milan Urban spolupráci svých úředníků a expertů těžebního průmyslu ještě dovršil. Osobně navštívil Podkrušnohoří a jednal zde o energetické politice s bossy hnědouhelných společností [4].

Případ společnosti VÚPEK: prvotřídní konflikt zájmů

Případ sám o sobě představuje společnost VÚPEK – ECONOMY. Tato konzultační firma

pracovala na zakázku MPO při přípravě podkladů pro koncepci: náměstek ministra Martin Pecina vágně uvádí, že *"koordinovala analytické a prognostické podkladové práce"* [5]. Podle neoficiálních informací měla přímo formulovat šest kontroverzních scénářů energetické politiky, které MPO nechalo modelovat, v červnu 2003 zveřejnilo a ze kterých vybíralo své řešení. Správnost této informace nelze ověřit, protože MPO neodpovědělo na dotaz Hnutí DUHA, jaké zakázky tato společnost pro ministerstvo přesně vykonávala.

Rozhodně s MPO bezprostředně spolupracovala. Například při jednání Hnutí DUHA a dalších ekologických organizací s MPO dne 15. července 2003 účinkoval Ladislav Pelcl, ředitel VÚPEK – ECONOMY, jako jeden ze zástupců ministerstva.

Potud vše v pořádku. Potíž tkví v tom, že VÚPEK – ECONOMY je zároveň členem týmu expertů jmenovaného představenstvem ZSDNP k reprezentování svazu ve věci energetické politiky [2]. Na přípravě stejného dokumentu tedy pracuje pro MPO i pro lobbistické sdružení uhelných společností. To není nic jiného než ukázkový případ konfliktu zájmů. Náměstek Pecina na otázku Hnutí DUHA, jak a na základě jakých kritérií byla firma jako konzultant MPO vybrána a jaké důsledky budou z tohoto případu konfliktu zájmů vyvozeny [6], po dvou měsících odpověděl, že *"MPO se nemusí zodpovídat jak a s kým spolupracuje byla-li dodržena zákonná procedura"* (jazykově neupraveno) [5].

Dalšími členy týmu expertů ZSDNP jsou Mostecká uhelná, Severočeské doly, Sokolovská uhelná, Moravské naftové doly, Energie – stavební a báňská (kladenská firma, která se zabývá mimo jiné důlními stavbami) a DIAMO (státní uranové doly).

Veřejný zájem na objednávku uhelných dolů

Jak přesně se spolupráce MPO a uhelných společností promítla do znění energetické koncepce, nevíme, protože ministerstvo tají svoji korespondenci a tvrdí, že neexistují žádné zápisy ze schůzek (viz níže). Některé případy ale dohledat lze, protože se objevily ve veřejných dokumentech.

Návrh energetické koncepce z prosince 2003 požaduje *„definovat veřejný zájem v energetice, vč. zajištění dlouhodobého plánování v energetice a způsobů respektování"*

vání jeho výstupů“ [7] a tento záměr podrobněji rozvádí:

„Uplatnit veřejný zájem zejména při dlouhodobém plánování a zveřejňování výhledu rozvoje energetického hospodářství, vč. respektování jeho výstupů v autorizačním procesu, zejména pokud jde o palivový mix (v roce 2004).“ [8]

Co ministerstvo návrhem stanovit veřejný zájem zamýšlí, konkrétně popisují analytické podklady publikované v září. MPO v nich výslovně varuje:

„Překážkou administrativního charakteru, podmiňují [sic] naplnění ‚Zeleného scénáře‘ [který MPO prosazuje], je racionální přehodnocení územních limitů těžby hnědého uhlí. Jde jednak o zrušení Nařízení vlády ČR č. 331, 444 a 490 z roku 1991. Dále jde o uplatnění legislativy ochrany krajiny, sídel a životního prostředí a řešení střetů zájmů regionů a dotčených obcí s rozvojem těžby hnědého uhlí za hranicemi územních limitů. Řešení střetů zájmů bude vždy složitý a dlouhodobější proces.“

Krajním opatřením pro podporu racionální těžby HU za hranicemi současných limitů těžeb je definování pojmu veřejného zájmu (při novele zákona v roce 2004) a možnost jeho individuální aplikace i v podmínkách těžby hnědého uhlí.“ [9]

Stanovení veřejného zájmu v těžbě uhlí by totiž umožnilo vyvlastňovat domy a pozemky v postižených obcích [10]. MPO soudí, že „i zrušení dnešní blokace těžby hnědého uhlí (nařízení vlády z roku 1991) nemusí být dotažené do povolení jeho těžby, nebude-li existovat možnost, [sic] použít jako mezní případ, [sic] institut veřejného zájmu“ [11].

V prvním návrhu energetické koncepce z června 2003 ale bod o definici veřejného zájmu vůbec nebyl. ZSDNP však ve svých připomínkách protestoval, že zde "zcela absentuje pojistný nástroj prosazení stěžejních priorit SEK, kterým je institut veřejného zájmu k případnému uplatnění např. proti spekulativnímu držení pozemků za linií těžby" [12].

MPO tuto výhradu v červenci komentovalo slovy: "Správný požadavek, ale dnes obtížně prosaditelný. Zákon s tímto obsahem bude dnes politicky problémový." [13] Nicméně už v září požadovaný bod o určení veřejného zájmu do upraveného návrhu koncepce zařadilo.

Podobně Severočeské doly ve svých připomínkách v červnu 2003 požadovaly – podle parafráze úředníků MPO – "rozpracovat program pro vytvoření Strategické předstihové skrývky a její spolufinancování státem, doly i ČEZ. Jde o rozšíření využití státní podpory uhelnému průmyslu sjednaného v zemích EU" [14]. Skrývka je vyklizení krajiny a odtěžení takzvaných nadložních hornin, tedy desítek až stovek metrů písku a jílu nad samotnou vrstvou uhlí.

Rovněž takový bod v původním návrhu koncepce chyběl. Ale už v další verzi se objevil (a v návrhu pro vládu zůstal) bod: „Vytvářet strategické předstihové skrývky na povrchových uhelných lomech ke zvýšení spolehlivosti dodávek paliva do elektráren.“ [15] Bližší podrobnosti o této státní podpoře pro uhelné společnosti ale MPO neuvádí.

Utajování informací a žaloba na MPO

MPO v rozporu se zákonem o svobodě informací utajuje zápisy z jednání s uhelnými a energetickými společnostmi a korespondenci, kterou s nimi během příprav koncepce vedlo. Hnutí DUHA je přesvědčeno, že veřejnost má právo vědět, s kým Urbanovi úředníci připravovali klíčová vládní rozhodnutí a které energetické a uhelné společnosti měly možnost prosazovat do nich své zájmy. Proto podalo na MPO žalobu, kterou chce prosadit zveřejnění utajovaných dokumentů.

V září 2003 Hnutí DUHA zaslalo MPO žádost podle zákona o svobodě informací, ve které požadovalo kopie veškeré korespondence a zápisů z jednání v souvislosti s energetickou koncepcí – s výjimkou jednání s ostatními úřady a s konzultanty MPO – počínaje srpnem 2002.

MPO na tuto žádost odpovědělo svérázně: zaslalo kopii ze zápisu z červencové schůzky náměstka Peciny s ekologickými organizacemi, včetně Hnutí DUHA a dva zápisy z takzvaného konzultačního týmu pro posuzování vlivů koncepce na životní prostředí, ve kterém také seděl zástupce zelených sdružení. K tomu dodalo, že žádné další zápisy neexistují:

"Veškerá předcházející jednání na úrovních nejvyššího vedení Ministerstva průmyslu a obchodu v této věci ... měla převážně konzultativní a přípravný charakter a nebyly o nich vedeny záznamy. Obdobným operativ-

ním způsobem bylo postupováno také v případech interních projednávání ... na úrovni konzultací s ... kooperujícími subjekty." [16]

Hnutí DUHA se odvolalo s argumentem, že tvrzení MPO je prokazatelně nepravdivé. Má totiž v rukou záznam ze schůzky mezi ministerstvem, dalšími úřady a průmyslem v prosinci 2002 (viz výše). Ministr Milan Urban na toto odvolání odpověděl podobně kuriózním dopisem: zaslal právě tento zápis, který Hnutí DUHA už má, a opět dodal, že *"přípravná jednání byla vedena neformálně, v rámci běžného plnění pracovních úkolů, seminářů a prezentací, a proto se z nich nepořizoval záznam"* [17].

Ani toto tvrzení není pravdivé – dokonce i kdyby ministerstvo skutečně nepořizovalo zápisy ze svých jednání s uhelnými společnostmi, což by samo o sobě stálo za pozornost. Příkladně existuje rozsáhlá korespondence z připomínkového řízení v červnu 2003. MPO ji ve svých vlastních dokumentech cituje. V dopisech pro Hnutí DUHA ale předstírá, že mezi srpnem 2002 a zářím 2003 neobdrželo ve věci energetické koncepce ani jeden dopis.

Proto Hnutí DUHA podalo žalobu na MPO pro nezákonné utajování dokumentů, kterým ministerstvo porušuje zákon o svobodě informací. Podle zkušeností s podobnými procesy bude řízení trvat nejméně rok nebo dva.

Další informace:

Vojtěch Kotecký, telefon 604-202470, email vojtech.kotecky@hnutiduha.cz

Petr Holub, telefon 604-177711, email petr.holub@hnutiduha.cz

Prameny

- [1] Záznam z jednání k aktualizaci energetické politiky (koncepce), konaného dne 12. prosince 2002 na Ministerstvu průmyslu a obchodu
- [2] Zpráva o činnosti ZSDNP za období 2002 a 2003 a hlavní úkoly na příští období, Uhlí-rudy-geologický průzkum 10 (7): 28-31, červenec 2003
- [3] Valná hromada společnosti Agricola, Uhlí-rudy-geologický průzkum 10 (4): 34, duben 2003
- [4] Důlní noviny 22. května 2003
- [5] Martin Pecina, náměstek ministra průmyslu a obchodu: dopis Hnutí DUHA, 31.10.2003

- [6] Hnutí DUHA: dopis Martinu Pecinovi, náměstkovu ministra průmyslu a obchodu, 1.9.2003
- [7] MPO: Státní energetická koncepce, cit. 1, str. 11
- [8] Státní energetická koncepce. Příloha č. 1: Sumarizace aktuálně platných a nově navrhovaných nástrojů státní energetické koncepce, MPO, Praha 2003, str. 3
- [9] Aktualizace Státní energetické koncepce, MPO, září 2003. Příloha č. 6: Analýza rizik v rozvoji energetického hospodářství ČR, str. 7
- [10] Nezhyba, J., et Kotecký, V.: Návrhy na změnu územních ekologických limitů těžby uhlí: analýza právních argumentů a implikací, Hnutí DUHA-Ekologický právní servis, Brno 2004
- [11] Aktualizace Státní energetické koncepce, MPO, září 2003. Příloha č. 8: SWOT analýza vývoje energetického hospodářství předpokládaného „Zeleným scénářem“, str. 7
- [12] Stanovisko Zaměstnavatelského svazu důlního a naftového průmyslu k návrhu aktualizace Státní energetické koncepce, Praha, 19. červen 2003, Uhlí-rudy-geologický průzkum 7 (10): 27-28, červenec 2003
- [13] Aktualizace Státní energetické koncepce, MPO, září 2003. Příloha č. 7: Veřejná diskuse k návrhu státní energetické koncepce. Rekapitulace veřejné diskuse: Připomínky – stanoviska - podněty - návrhy na využití, str. 33
- [14] Tamtéž str. 34
- [15] MPO: Státní energetická koncepce. Příloha č. 1, cit. 8, str. 7
- [16] Ivo Mravinac, vedoucí tiskového oddělení Ministerstva průmyslu a obchodu: dopis Hnutí DUHA, 25.9.2003
- [17] Milan Urban, ministr průmyslu a obchodu: dopis Hnutí DUHA, 16.10.2003

Vydalo Hnutí DUHA
Vojtěch Kotecký, únor 2004

Hnutí DUHA
Friends of the Earth Czech Republic

A › Bratislavská 31, 602 00 Brno
T › 545 214 431
F › 245 214 428
E › info@hnutiduha.cz
www.hnutiduha.cz

Hnutí DUHA je přesvědčeno, že česká veřejnost má právo na zdravější a čistější prostředí. Navrhuje proto řešení ekologických problémů, jež přinesou konkrétní prospěch pro kvalitu života každého z nás. Úspěšně prosazuje účinná a realistická opatření, která omezí znečištění vzduchu a řek i produkci odpadů, umožní zachovat pestrou krajinu, snížit kontaminaci potravin a vody toxickými látkami či předejít globálním změnám klimatu. Jeho práce zahrnuje jednání s úřady a politiky, přípravu zákonů, kontrolu průmyslových firem, rady zákazníkům a domácnostem, výzkum, vzdělávání, právní kroky i spolupráci s obcemi. Působí na celostátní, místní i mezinárodní úrovni. Je zástupcem Friends of the Earth International, největšího světového sdružení ekologických organizací, v České republice.

-